

ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦЗВ'ЯЗКУ

Невпинний розвиток техніки і технологій відіграє важливу роль у суспільному житті людини. Всюди ми стикаємося з представниками технологічного прогресу — вдома, на роботі та навчанні, в автомобілі і на вулиці. Комп'ютер, побутова техніка, мобільні телефони, автомобільні навігатори — це і багато іншого не тільки полегшує виконання повсякденних справ, але й сприяє більш ефективному виконанню багатьох завдань. Тому важко не погодитися, що технологія стала невід'ємним супутником людини.

Так і сучасна юридична наука і практика переходять на якісно новий рівень. Прийняття нових та внесення змін до діючих нормативно-правових актів мають на меті запровадження та використання в юридичній практиці сучасних технологій для більш ефективного вирішення задач.

Значним кроком у цьому напрямі було прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України у 2012 році, який передбачає використання відеоконференцзв'язку під час досудового та судового провадження у кримінальній справі [1]. Для України введення положень про проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження є новелою, яка має сприяти справедливому і публічному розгляду кримінального провадження упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом. Для суду, сторін, інших учасників судового провадження важливим є адекватне розуміння змісту повідомлень, що надаються засобом відеоконференцзв'язку. Однак, оптимізація процедури дистанційного надання повідомлень у судовому провадженні до сьогодні не проведена.

Метою наукової роботи студентів на кафедрі кримінального права та процесу обрано оптимізацію умов проведення відеоконференції в аспекті інформативності та забезпечення порозуміння учасників судового провадження. Застосовано експериментальний метод дослідження.

Відеоконференція — це інформаційна технологія, що забезпечує одночасно двосторонню передачу, обробку, перетворення і візуалізацію інтерактивної інформації на відстань у режимі реального часу з допомогою апаратно-програмних засобів обчислювальної техніки. Взаємодію в режимі відеоконференції також називають сеансом відеоконференцзв'язку.

Дистанційне досудове розслідування передбачає можливість проведення окремих слідчих (розшукових) дій за умови, що учасники таких дій на момент їх проведення перебувають у різних місцях, географічно віддалених одне від одного на відстань, що створює неможливість їх безпосереднього спілкування. Необхідність же проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження зумовлена тим, що при здійсненні судового розгляду виникають різні ситуації, в яких судовий розгляд може бути відкладено, і таким чином, значно збільшено строк його проведення. Досвід зарубіжних країн свідчить, що при розгляді кримінальних справ часто використовується режим відеоконференції, що обумовлюється зниженням витрат на транспортування ув'язнених для їх участі в процесі, а також виключає можливість їх втечі, дозволяє продовжувати судовий розгляд у разі неможливості їх прибуття до суду тощо. Наприклад, якщо потерпілий не має можливості бути присутнім під час судового

розгляду за станом здоров'я або з інших поважних причин, а щодо обвинуваченого обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. Проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового розгляду залишається єдиною можливістю його завершення протягом розумного строку [2]. Досліджено умови дистанційного допиту експерта в суді [3].

Під відеоконференцією у кримінальному провадженні слід розуміти особливу процедуру, що виконується за допомогою телекомунікаційних технологій, при якій спілкування у вигляді обміну аудіо- та відеоінформацією між віддаленими учасниками слідчої дії відбувається на відстані (дистанційно), але в режимі реального часу.

Загалом, у повсякденному житті відеоконференція застосовується як засіб оперативного прийняття рішення в тій чи іншій ситуації, при надзвичайних ситуаціях, для скорочення витрат на відрядження в територіально розподілених організаціях, а також як один з елементів технологій дистанційного навчання.

У багатьох державних і комерційних організаціях застосування відеоконференцзв'язку приносить значні результати і максимальну ефективність, а саме: 1) знижує час на переїзди та пов'язані з ними витрати; 2) прискорює процеси ухвалення рішень в надзвичайних ситуаціях; 3) скорочує час розгляду справ у судах загальної юрисдикції; 4) збільшує продуктивність праці; 5) вирішує кадрові питання та соціально-економічні ситуації; 6) дає можливість приймати більш обґрунтовані рішення за рахунок залучення за необхідності додаткових експертів тощо.

Враховуючи введення таких новацій до вітчизняного кримінального провадження та позитивний досвід зарубіжних країн з цього питання, кафедрою кримінального права і процесу було ухвалено рішення про моделювання умов судового засідання з дистанційною участю в ньому процесуальних суб'єктів. Як модель обрано засідання круглого столу Донецького відділення громадської наукової організації «Міжнародний конгрес криміналістів» у режимі відеоконференцзв'язку. Студенти економіко-правового факультету кримінально-правової спеціалізації підготували наукові доповіді та взяли участь в обговоренні актуальних питань кримінального процесу, криміналістики та судової експертизи за результатами магістерських та дипломних досліджень. До дистанційної участі у круглому столі запрошено знаних учених-криміналістів та практиків-судових експертів, а також працівників прокуратури Донецької області, Апеляційного суду Донецької області: Л.Г. Бордюгова, А.М. Виноградова, О.І. Герасименка, М.Л. Комісарова, О.А. Легостаєва, Л.М. Лобойка, О.В. Одерія, В.В. Сєднева, П.А. Черногора. Для забезпечення якісної та плідної співпраці між провідними науковцями та студентами стала в нагоді обладнана криміналістична лабораторія імені Миколи Дмитровича Ворони. Час проведення відео конференції обрано з урахуванням можливості всіх учасників перебувати на своєму робочому місці (середа, з п'ятнадцятої до сімнадцятої години). Моделювання умов судового засідання відбувалося шляхом формалізації процесу спілкування: учасники висловлювалися тільки з дозволу головуючого, за його посередництвом, у встановленій черговості. Студенти-доповідачі зайняли робочі місця в лабораторії перед ноутбуками, підключеними до мережі Інтернет. Зображення обличчя доповідача та його опонентів демонструвалося на екрані. Запитання доповідачеві ставили учасники круглого столу зі своїх робочих місць. Керував обговоренням голова засідання, професор О.М. Моїсєєв.

Наприкінці всім учасникам заходу було запропоновано відповісти на запитання спеціально розробленої анкети з метою виявлення недоліків дистанційної форми взаємодії суб'єктів судового провадження. Учасники експерименту відзначили такі вади

і недоліки дистанційної форми судового засідання: дещо повільна передача сигналу і, як наслідок, ускладнене розуміння спеціальних питань, відсутність лінії погляду «віч-на-віч», неможливість сприймати невербальну інформацію від доповідача, зокрема фізіологічні прояви емоційного стану учасників спілкування. Вирішення таких проблем можливе через організацію відеоконференцзв'язку класу телеприсутності, тобто технології відтворення ефекту присутності за рахунок спеціальним чином встановлених відеокамер, екранів, меблів, а також комп'ютерної обробки відеосигналу. Окрім того технологія телеприсутності забезпечує ефект спілкування співрозмовників в одній кімнаті, природне акустичне оточення та освітлення.

Учасники експерименту наголосили на проблемі забезпечення безпеки каналів зв'язку між абонентами. Оскільки найпростіший і дешевий метод організації відеоконференцзв'язку — через мережу Інтернет, то таке судове засідання може стати «суспільним надбанням». До того ж, якість сеансу зв'язку в даному випадку може бути низькою, оскільки Інтернет не є гарантованим надійним каналом передачі аудіо- та відеоданих.

Також студенти звернули увагу на перспективність цього методу для організації групових навчальних занять, до проведення яких можна запрошувати вчених та викладачів із провідних вузів України та зарубіжжя. Наш факультет уклав договори про співпрацю з багатьма класичними університетами, а обладнання навчального кабінету імені Миколи Дмитровича Ворони відповідає технічним вимогам відеоконференцзв'язку.

Підсумовуючи викладене, робимо висновок про необхідність оптимізації умов судового допиту в режимі відеоконференцзв'язку. Проведення конференцій, семінарів, круглих столів та інших заходів за дистанційною формою набуває значення для розвитку студентської науки. Перспективним визнано організацію групових навчальних занять в межах співробітництва з порідненими вузами. Однак існують певні проблеми, пов'язані з передачею аудіо- та відеоданих, а також з безпекою каналів зв'язку, які можна вирішити за рахунок вдосконалення технологій організації і проведення таких заходів.

1. *Кримінально-процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р.* // Офіційний вісник України. — 2012. — № 37. — 25 травня. — Ст. 1370.

2. *Кримінальний процесуальний кодекс України.* Науково-практичний коментар / за заг. ред. професорів В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. — К.: Юстініан, 2012. — 1224 с.

3. *Легостаєв О.А.* Допит експерта під час досудового та судового провадження з використанням відеоконференцзв'язку / О.А. Легостаєв // Наше право: науково-практичний журнал. — Спеціальне видавництво ЮНЕСКО, 2013. — № 4. — С. 114–118.